

10. Նոյն տարին ներկայանալով Նապոլեոն Գ.ի՝ ստացաւ Ռսկի Միտալ:

11. Սուլտան Ապտուլ-Ալիզ շնորհեց «Օսմանիէ» ազամանդազարդ շքանշանը:

12. Առթիւ նկարչական գործունէութեան Յիւնամեակին Պետերբուրգի Ակադեմիան աւուանեց զինքը «Պատուոյ Անդամ». եւ ի պատիւ նկարչին Միտալ կտրեց:

13. Վաթնամեակի տօնախմբութեան առթիւ անուանուեցաւ «Գաղտնի Սորհրդական». Նիկողայոս Բ. պատուեց «Աղեքսանդր Նեւսիկ» շքանշանով:

Շքանշաններու, Պատիւներու եւ Տիտղոսներու այս թիւը անշուշտ լրիւ չէ: Անոնք չչլացուցին համեստ նկարիչը, եւ ոչ ալ թուլացուցին անոր ձեռքերը: Վրճինը, որ ծնիչն էր իր փառքին, մնաց իր մատներու մէջ մինչեւ կեանքին վերջը: Սիրեց աշխատանքը՝ փառքը բնկերացաւ արտադրութիւններուն:

Գեղեցիկ ըսած է իրեն համար Թէոփիլ «Կարելի է անխնայ դրուատել զինքը, որովհետեւ դրուատիքն իրեն համար վտանգաւոր չէ»¹:

ԻԸ.

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁ

ՀԱՆՃԱՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ ՈՒ ԳՈՐԾԵՐԷՆ

Այվազովսկի օր մը ծովափին կը նկարէր ձկնորսի մը խրճիթը, պատերէն կախուած ուռկաններով միասին: Ծեր ձկնորսը, որուն կը վերաբերէր տնակը, նկատեց նկարիչն եւ մօտեցաւ անոր. հետաքրքրուած հարցուց, թէ քանի՞ կը նայ ծախել այդ նկարը երբ աւարտէ:

— Գործը զիտէ, պատասխանեց Այվազովսկի, ամէնէն նուազ՝ 5000 ռուբլի:

— Ինծի այդ գումարին կէսը տուէ՛ք, ըսաւ ձկնորսը, ես ձեզի տնակս ալ, ուռկանս ու նաւակս ալ մէկտեղ կու տամ:

Հարցուցին Այվազովսկիին, թէ քանի՞ փոփոխակներ կընայ յառաջ բերել մէկ տեսարանէն. նա պատասխանեց.

— Ի՛նչ ըսեմ, համարէ 300:

Գ. Բաշինջաղեան հարցուց օր մը թէ ինչո՞ւ Մ... նկարիչը այնքան կը պատուեն,

¹ Ամենուն օրացոյցը, 1912, էջ 238:

որուն արժանի չէ, նա ծիծաղելով պատասխանեց.

— Ուզում են, որ օտարը հայից լաւ լինի:

Երբ Այվազովսկիի ստեղծագործութիւնը զարմանք պատճառեց իր աշխատանքը դիտող հայու մը, եւ սա զմայլած գոչեց «Ի՛նչ բնական տեսարան», աշխատող վարպետը յարեց.

— Իրօք բնութիւնն է եղել իմ վարպետը միշտ, թէեւ պատահել է, որ Երբեմն նրա խորտ ու բորտ կողմերն ուղղելու յանդիմութիւնն եմ ունեցել, արուեստի հմայքը նրան աղղելու համար:

(Վերջ:)

Հ. ԱՆԴՐԵԱՍ ԽԸՐԼԱԳԵԱՆ

Ս Ա Ն Ո Ս Ե Ա Ն Ք

Հանդէս Ա. մ. օր ե ա յ, 1933, էջ 318—333 խօսած էի Ղարախոզեան տոհմին, յատկապէս անոր երկու անդամներու՝ Պետիկ-Պետրոս եւ Սանոս եղբայրներու վրայ, որոնք նշանաւոր հանդիսացած էին Հալէպի եւ Կարնոյ մէջ:

Այն ժամանակ ուշադրութենէս վրիպած էր 1668ին գրուած Յիշատակարան մը Դաւիթ զբնի ձեռքէն, որ լոյս կը սփռէ Սանոսի տան վրայ:

Յիշատակարանս արտադրած է Գարեգին Վ. Սրուանձտեանց փոքրագիր մագաղաթեայ աւետարանէ մը, զոր տեսած է Տիգրանակերտի Ս. Կիրակոս եկեղեցւոյ մէջ¹: Ամբողջութեամբ յառաջ կը բերեմ հոս այս Յիշատակարանը, որ պիտի ընդարձակէ մեր տեղեկութիւնները Սանոսեանց տոհմածառի մասին:

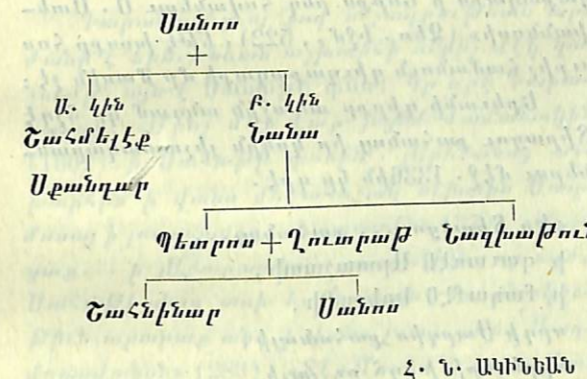
«Սաւճայ Սանոսի որդին Պետրոս Զէլէպին մեծաւ յուսով եւ փափազանաւք ես ծրագրել զսուրբ Աւետարանս ի հալալ ընչից եւ յարդար վաստակոց, յիշատակ իւր եւ հարցն Սանոսին, մարն նանային, հարեղարարն հաւնայ Պետիկին եւ կողակցուն Ղուտրաթին, դստերն Շահնիմարին եւ քուերն նախաքուսինն... ի թվ. ՌՃ. եւ ԺԷ. յունիսի ամսոյ ԻԵ. ձեռամբ Դաւիթ ծրողի»:

¹ Թորոս Աղբար, Բ., էջ 440:

Ուշադրութեան արժանի է որ յիշատակագիրը անտեսած է հոս Սանոսի որդին, ուստի եւ Պետրոսի եղբայրն Սեանդար. եւ զարձեալ Պետրոսի մայրն կ'անուանէ Նանա, մինչդեռ Սքանդարի մայրն էր Շահնիլիք Սաթուն (Հանդ. Ամս., 1933, էջ 332): Պիտի հետեւցնենք թէ պարոն Սանոս երկու անգամ ամուսնացած է. առաջին կինն էր Շահնիլէք, որմէ ունեցած է Սքանդարը, եւ երկրորդն՝ Նանա, որմէ ծնած է ի Կարին՝ Պետրոս:

1678ի յիշատակարանին (տե՛ս անդ 333) համաձայն Պետրոս ունեցած է որդի մը, զոր անուանած է ի յիշատակ հօրը՝ Սանոս: Կեանքը թէ 1668ին դեռ չէր ծնած Սանոս:

ՍԱՆՈՍԵԱՆՑ ՏՈՂՄԱՆԱՌՆ Է ՂՍՏ ԱՅՍՄ

Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

Հ Ի Ն Ե Ր Ե Ի Ո Ս Ե

Այս խորագրի տակ հրատարակ հանեց իւր բազմաթիւ գրական երկասիրութիւններով ծանօթ Երուանդ Շակաղիկ նոր աշխատութիւն մը¹, որ արժանի է ուշադրութեան: Հայաստանի քաղաքներու պատմութեան հետ անձուկ կապուած է երկրին քաղաքական, անտեսական եւ կրթական պատմութիւնը: Իսկ Երեւան մասնաւորապէս նոր դարու սեմոց վրայ կը ցցուի իրբեւ անկիւնաքար մը, որուն շուրջը կը յաճի Կովկասի, բայց յատկապէս հայ կեանքի նոր եւ նորագոյն պատմութիւնը:

Աչըղ Զիւանի երգած է.

¹ ԵՐՈՒԱՆԻ ԾԱՀԱՁԻՁ, Հին Երեւանը: Երեւան 1931, 8⁰, էջ 264 [Հրատ. Մեղրեան ֆոնդի]:

Մեր նահանգի թաղուհին ես, պարծանքն ես. Բարիքներով լեցուն Երեւան քաղաք. Համարեա Կովկասի հողին ես, կեանքն ես. Ունիս բարձր անուն, Երեւան քաղաք:

Այս պատճառաւ ալ ուրախ սրտով կ'ողջունենք Ե. Շահաղիկի երկասիրութիւնը իրբեւ մենագրութիւն, որ առաջին ամփոփ դրութիւնն է նուիրուած այժմեան Սորհրդային Հայաստանի մայրաքաղաքին անցեալ պատմութեան:

«Մենք յաւակնութիւն չունինք եւ չենք ունեցել, կը դրէ հեղինակը, մեր այս աշխատանքը Հին Երեւանի լիակատար, պատմագրական գիտութեան վերջին խօսքին համապատասխան մի գործ համարել, այլ մի փորձ, որ պարունակում է իւր մէջ ազազայում գրվիլիք մի այդպիսի պատմութեան բոլոր տարբերքը» (էջ 5): Այս համեստ խոստովանութեամբ, զոր կ'արձանագրէ հեղինակը գործին սկիզբը, չի տուժեր աշխատութիւնը իր արժէքէն. բայց կը գտնենք հոն համառօտ ուրուագիծը, որուն համեմատ կը խորհի հեղինակը կառուցանել իւր շինուածքը. այս ինքն աւելի շտեմարան մը նկատի ունի պատրաստել, համարելու հոն առողձներ ապագայ մեծագործ շինուածքի մը համար, քան ինքնին այդ շինուածքին հիմը դնել:

Նիւթեր, գործնք հաւաքած է այստեղ, եւ կամ քաղաքի պատմութեան աղբիւրները, գործնք մատնանշած է, պիտի նպաստեն ապագայ պատմագրին՝ նոր լրացումներով եւ վերլուծութիւններով յօրինել Երեւանի իսկական պատմութիւնը: Մինչեւ այժմ անոնք, որոնք փորձած են գրել Երեւանի պատմութիւնը, կատարած են իրենց հետազօտութիւնները առաւելագոյն չափով յեցած գրական աղբիւրներու վրայ, քան պատմութիւնը տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելով: Ե. Շահաղիկի աշխատութեան առաւելութիւնն է, որ հողին վրայ գրուած է, ի մերձաւորութեան քաղաքին հինաւուրց յուշակերտներուն: Անշուշտ յուսալի է դեռ այսօր յայտնաբերել Հին Երեւանի մնացորդներէն շատ բան, վերակազմել անոր տեղագրութիւնը, բայց չափազանց պիտի ըլլար պահանջել ալեկարգ վաստակաւորէն, որ բա՛ն ու բրի՛չը ուսին շրջէր անձամբ Երեւանի բաւազակաձեւ կածաններէն կամ թափանցեր ամրածածուկ բակերն «հայաթները» եւ վերհանէր վաղափուլ շէնքերու յատակագծերը, մատնացոյց ընէր Հին աղբիւրները, կամ տար